

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету

від 26 березня 2018 року
(протокол № 9)

ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ПРОГРАМА

**обов'язкової навчальної дисципліни
підготовки бакалавра**

Спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

**Бердянськ
2018 рік**

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

доктор економічних наук, професор Жигірь А.А.

кандидат економічних наук, доцент Сидорченко Т.Ф.

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету “15” березня 2018 року, протокол № 6

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» складена відповідно до освітньої програми підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр», галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Предметом навчальної дисципліни є методологія наукових досліджень та методика дослідження економіки на основі діалектичного методу, що обумовлює вивчення економічних процесів в їх єдності, відмінності, історичному розвитку.

Міждисциплінарні зв'язки: передусє вивченню дисциплін, «Організація виробництва», «Світове господарство та міжнародні економічні відносини», «Економіка і організація інноваційної діяльності» після вивчення дисциплін «Економічна теорія», «Мікроекономіка», «Історія економіки та економічної думки».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1. **Метою** навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» є залучення студентів до науково-дослідної роботи, ознайомлення їх зі стратегією та тактикою проведення досліджень, надання їм певних знань щодо методології, методики та інструментарію дослідження.

1.2. Основними завданнями дисципліни є набуття знань щодо питань планування, організації і проведення наукового дослідження; оволодіння методами і прийомами наукових досліджень; вивчення форм та принципів організації науково-дослідної роботи студентів; виховання в собі усвідомлення необхідності використання наукових методів у господарській діяльності тощо.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких компетентостей:

Загальні компетентності. Здатність до визначення наукового апарату, планування, організації, проведення наукового дослідження, опрацювання його результатів із застосуванням методів математичної статистики.

Фахові компетентності. Здатність до мобільного оперування знаннями, вміння критично мислити та діяти.

Та демонструвати такі результати навчання:

Базові знання з циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки, які сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості;

Здатність користуватися нормативними документами у своїй професійній діяльності, готовність до дотримання чинного законодавства та вимог нормативних документів;

Здатність отримувати, аналізувати інформацію про розвиток підприємств та визначати зміст, етапи його діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3/90 (кредитів ЄКТС/години).

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Наука як форма осягнення світу людиною

Знання, пізнання, інформація. Наука та інші форми знання. Знання наукове та знання буденне. Різновиди позанаукового знання (паранаукове, псевдонаукове, квазінаукове, антинаукове). Системність наукового знання. Функції науки у житті суспільства. Основні принципи наукового пізнання. Наукова спільнота як суб'єкт наукового дослідження.

Тема 2. Класифікація наук та динаміка розвитку науки

Типологія наук та класифікація наукових дисциплін. Етапи становлення та розвитку науки. Проблема критерію науковості у філософії позитивізму та постпозитивізму. Концепція парадигм та наукових революцій Т. Куна. Класична, неklasична, постнеklasична наука. Знання у сучасній інформаційній цивілізації. Значення гуманітарної експертизи знання за сучасної доби розвитку науки. Сцієнтизм і антисцієнтизм у сучасній культурі.

Тема 3. Методологія та методи наукового дослідження

Метод, методика, методологія: співвіднесення понять. Класифікація методів наукового дослідження: спеціально-наукові, загальнонаукові, філософські. Емпіричні методи наукового дослідження: спостереження, опис, порівняння, вимірювання, експеримент. Теоретичні методи наукового дослідження: аналіз і синтез, індукція та дедукція та ін. Філософські та загальнологічні методи наукового дослідження. Діалектика як вчення про розвиток та метод дослідження. Методологічні особливості гуманітарних наук. Герменевтика та синергетика як методи наукових досліджень.

Тема 4. Структура наукового дослідження

Наукове дослідження: пізнання як процес. Рух від незнання до знання. Наукова проблема, її постановка та формулювання. Гіпотеза як наукове знання у формі припущення. Наукова ідея. Експеримент у науковому дослідженні. Поняття наукової теорії, вимоги до наукових теорій. Наукові факти та їх роль у науковому дослідженні.

Тема 5. Наукова комунікація та види наукових публікацій

Наукова комунікація та її різновиди. Види наукових публікацій (монографія, стаття, автореферат). Монографія, підручник, навчальний посібник, наукова стаття. Доповідь, тези доповіді, науковий звіт. Рецензія та анотація. Конспект та реферативний виклад матеріалу. Поняття дисертації та автореферату.

Тема 6. Курсові роботи, дипломні проекти

Курсова робота, її мета, завдання та обсяг. Етапи проведення курсової роботи. Співвідношення курсової та дипломної роботи. Різновиди дипломних робіт та специфіка їх підготування та захисту. Теоретико-методологічна специфіка підготування та захисту магістерської дисертації. Наукові ступені та вчені звання в організації наукових кадрів.

Тема 7. Етика науковця

Роль цінностей у науковій діяльності. Наукові та позанаукові цінності. Наукова школа та феномен наукового етосу. Наука та влада. Проблема державного регулювання науки. Плагіат, його негативні наслідки. Посилання на певний науковий текст. Цитування авторської думки. Складові якісного наукового аналізу, аргументованість оцінок та висновків. Етичні виміри дискусій як фахового обговорення проблеми.

Тема 8. Підготовка наукового дослідження

Вибір теми та окреслення проблематики дослідження. Поняття плану-проспекту наукового дослідження. Складові частини плану-проспекту. Необхідність усвідомлення загальної логіки дослідження та його основних етапів. Об'єкт, предмет, мета та завдання дослідження. Формування методологічної та джерельної бази дослідження.

Тема 9. Пошук наукової інформації та робота з джерелами

Джерела інформації. Класифікація наукових видань. Праця дослідника в бібліотеці. Складання та оформлення бібліографії. Використання Інтернету для пошуку наукової інформації. Цитування та посилання. Список літератури та його оформлення.

3. Рекомендована література

Основна:

1. Макогон, Ю.В. Основи наукових досліджень в економіці: навч. посіб / Ю.В. Макогон, В.В. Пилипенко. — Донецьк : Альфа-прес, 2007. — 144 с.: іл.
2. Ковальчук, В.В. Основи наукових досліджень: навч. посіб. для студ. ВНЗ / В.В. Ковальчук, Л.М. Моїсєєв; наук. ред. проф. В.О. Дроздова. — 4-е видання. — К. : Професіонал, 2007. — 240 с.: іл.
3. Ковальчук, В.В. Основи наукових досліджень : навчальний посібник / В В Ковальчук. — К. : Слово, 2009. — 240 с.: іл.
4. Романчиков, В.І. Основи наукових досліджень [Електронний ресурс] : підручник для ст-тів ВНЗ / В І Романчиков. — К. : Центр навч. літ, 2011. — іл.
5. Цехмістрова, Г.С. Основи наукових досліджень : навч. посібник / Г С Цехмістрова. — К. : Слово, 2006. — 240 с.: іл.
6. Ковальчук, В.В. Основи наукових досліджень : навч. посібник / В.В. Ковальчук, Моїсєєв. — 3-е видання. — К. : Професіонал, 2005. — 240 с.: іл.

4. Методи навчання:

лекція, практичні роботи, метод усного контролю

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання залік

6. Система оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
65-89	добре		BC (добре)
50-64	задовільно		DE (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни